

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SREDA, 27. II. 1952

ŠTEV. 15 (475)

Obstoj Slovenskega šolskega društva končno priznan in potrjen

Po številnih urgencah, po apelu na samega državnega predsednika in po ponovni intervenciji pri ustavnem sodišču je bilo notranje ministrstvo končno prisiljeno, da vpostavi stanje, ki odgovarja pravnemu mnenju ustavnega sodišča. Na priziv Slovenskega šolskega društva s sedežem v Celovcu proti odloku varnostne direkcije za Koroško, s katerim slednja prošnji za ugotovitev pravne neveljavnosti odloka koroškega Reichsstatthalterja z dne 29. I. 1941 št. Ia-Pol-1292 zaradi nepravilne dostavitve razpustitvenega odloka ni ugodila, je notranje ministrstvo s sklicevanjem na razsodbo ustavnega sodišča z dne 13. XII. 1951 B 211/51/12 dne 18. II. 1952 končno razsodilo:

„Prizivu se ugotovi in se imenovani osporavani odlok varnostne direkcije za zvezno deželo Koroško razveljavlja.

Hkrati se ugotavlja, da je treba smatrati odlok nekdanjega koroškega Reichsstatthalterja z dne 29. I. 1941 št. Ia-Pol. 1292, s katerim je bilo društvo „Slovensko šolsko društvo v Celovcu“ s sedežem v Celovcu po § 24 društvenega zakona razpuščeno, vsled pomanjkanja pravilne dostavitve kot neveljavnega in da imenovano društvo zato pravno veljavno obstaja.“

V utemeljitvi te razsodbe notranje ministrstvo ponavlja trditve, na podlagi katerih je varnostna direkcija za Koroško smatrala, da je bilo društvo razpuščeno in nato iznaša pravno mnenje ustavnega sodišča, da rešitvena opazka na spisu nadrejene oblasti, da je odposlala odlok podrejeni oblasti z nalogom, da ga dostavi, nikakor ne dopušča sklepa, da je podrejena oblast odlok tudi dejansko dostavila. Potem dobesečno izvaja:

„Tega v tem predmetnem primeru ni bilo mogoče dokazati zaradi tega, ker je bilo splotje nekdanjega policijskega direktorja v Celovcu z vsemi uradnimi spisi v zvezi z vojnimi dogodki uničeno.

Poizvedbe, ki so se vršile po razsodbi ustavnega sodišča, predvsem v smeri, če bi bilo mogoče doprinesiti dokaz pravilne dostavitve razpustitvenega odloka z dne 29. I. 1941 s pomočjo podlag pri glavnem poštnem uradu v Celovcu ali po osebah, ki so delale nekdanj v uradu celovškega policijskega direktorja, so ostale brezuspešne.

Zaradi tega je bilo predmetnemu prizivu ugoditi in osporavani odlok varnostne direkcije za Koroško razveljaviti.

Trst dobi slovenski otroški vrtec

Tržaški Slovenci, predvsem pa slovenski starši, ki imajo nedorasle otroke, se že več let vztrajno prizadevajo za ustanovitev in otvoritev dveh otroških vrtcev, kamor bi pošiljali svoje otroke v času, ko so starši zaposleni. Za italijanske otroke je v Trstu že od nekdanj na razpolago več takih ustanov.

Po ponovnih prošnjah in intervencijah delegacij in posameznikov je končno anglo-amerikanska vojaška uprava dala zagotovilo, da bodo v Trstu odprli slovenski otroški vrtec.

V zvezi s tem zagotovilom ugotavlja „Primorski dnevnik“ v svojem tozadevnem poročilu, da je z bodočo otvoritvijo slovenskega otroškega vrta v Trstu vsaj delno končana več kot triletna borba slovenskih staršev, ki so z enotnim nastopom dosegli otvoritev slovenskega otroškega vrta. S tem, da je bila enotna zahteva Slovencev, ne glede na njihovo politično pripadnost, kronana z uspehom, bo preprečeno, da bi slovenski otroci prišli pod vpliv šovinističnih učiteljev v italijanskih vrtcih.

Odloku koroškega Reichsstatthalterja z dne 29. I. 1941 Ia-Pol-1292 je bilo treba odreči pravno veljavnost, ker dostavitve odloka ni mogoče dokazati, tako da je treba smatrati obstoj društva Slovenskega šolskega društva v Celovcu kot pravno veljavnega.

Proti temu odloku je nadaljnje pravno sredstvo nedopustno.“

Sedem let po zlomu nacizma in po več kot štiriletni borbi je Slovensko šolsko društvo končno le prišlo do svoje pravice. Iz dolgega utemeljevanja notranjega ministrstva pa je razvidno, da mu niti razsodba ustavnega sodišča ni zadostovala, temveč je še po tej iskalo

poti in možnosti, da bi dalo protipostavnemu odloku koroškega Reichsstatthalterja zakonito veljavnost. V to svrhu je brskala po vseh starih spisih glavne pošte v Celovcu in klicala na pomoč vse nekdanje nastavljenice nacističnega policijskega direktorja, samo da bi dokazalo pravno veljavnost nacističnega odloka. Ves trud pa je bil jasno zastoj, ker se nacisti niso brigali za zakone, temveč so, vsaj kadar je šlo proti Slovincem, poznali samo en zakon, ki se imenuje „nasilje“. Temu pa tudi ves veliki trud Varnostne direkcije in notranjega ministrstva ni mogel dati zakonitosti.

Slovensko šolsko društvo bo sedaj končno prišlo tudi spet do uropane mu imovine.

Pomemben dan za slovenske katoliške duhovnike

V Ljubljani je bila v Svetu za ljudsko zdravstvo in socialno politiko LR Slovenije dne 19. februarja podpisana pogodba med Cirilmetodijskim društvom katoliških duhovnikov LRS in Svetom za ljudsko zdravstvo in socialno politiko vlade LRS o socialnem zavarovanju katoliških duhovnikov, članov tega društva. Za svet je pogodbo podpisal njegov podpredsednik Tone Fajfar, za CMD katoliških duhovnikov LRS pa poslovođači predsednik Matija Medvešček in tajnik Janko Žagar.

Podpisovanju pogodbe so še prisostvovali pomočnik predsednika Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno politiko Fedor Kovačič, sekretar Verske komisije Jože Lampret ter člana Glavnega odbora CMD dr. Stanko Cajncar in Avgust Štancer. Ob tej priliki je Tone Fajfar čestital Cirilmetodijskemu društvu k temu sporazumu.

V imenu CMD, ki združuje nad 500 slovenskih katoliških duhovnikov, se je zahvalil župnik Matija Medvešček, ki je med drugim dejal: „Ta pogodba jasno govori, da vladata v naši socialistični domovini FLR Jugoslaviji svoboda in enakopravnost in imajo vsi državljani pravico do družbene zaščite. Da niso cerkveni predstavniki take pogodbe že prej sklenili za vse duhovnike, ni naša krivda. Mi smo jim pošiljali tozadevne prošnje in predloge, a rešitve ni bilo. Zato je naše društvo zaprosilo vladu LRS, da bi lahko za svoje člane sklenilo tozadevno pogodbo. Vlada LRS nam je šla povsod na roko in rezultat tega je podpis današnje pogodbe. Zahvaljujem se ljudski ob-

lasti za to, da je nam duhovnikom omogočila socialno zavarovanje.“

Popoldne je sprejel predsednik vlade LRS tov. Miha Marinko delegacijo CMD, v kateri so bili župnik Medvešček, katehet Žagar, prof. dr. Cajncar, župnik Rojht, župnik dr. Kos, dekan Kurent, prošt Greif, župnik Voda, župnik Šmon in župnik Ronko. Versko komisijo je zastopal profesor Lampret.

Predsednika vlade je v imenu delegacije pozdravil župnik Šmon ter med drugim dejal: „Ker je to tako važen in pomemben dan za slovenske katoliške duhovnike, smo prišli njihovi zastopniki najprej k vam, da v imenu CMD in v svojem lastnem imenu izrazimo svojo veliko radost in priskrbo za vas. Veseli smo danes duhovniki in praznik je danes za nas, ker bomo odslej uživali tudi mi enako socialno zaščito kakor ostali milijoni delovnih ljudi. Iskreno hvaležni smo vam in vsem predstavnikom ljudske oblasti, ker vemo, da je naša organizacija dosegla to le ob blagohotni naklonjenosti našega državnega vodstva.“

Na koncu je župnik Šmon dejal: „Podpis tako ugodne in popolne pogodbe o zavarovanju je znak, da v Jugoslaviji ni govora o zapostavljanju vere, temveč znak izpolnjevanja ustavnih načel, znak o spoštovanju verskega čuta in vseh poštenih duhovnikov, ki priznavajo ljudsko oblast.“

Predsednik vlade Miha Marinko se je nato dalje časa zadržal v razgovoru s člani delegacije.

Italijanski socialdemokrati si spet enkrat niso edini

Na sestanku glavnega odbora italijanske socialdemokratske stranke je bil senator Giuseppe Romita izvoljen za generalnega tajnika stranke. Za podtajnika je bil sedaj izvoljen neki Matteo Mateotti, dočim sta si prej teh dveje mest v stranki delila Saragat in Romita. Razen tega je izdal upravni odbor stranke resolucijo, ki izključuje sleherno možnost sodelovanja z neofašisti, monarhisti in predstavniki skrajne levice, to je kominformovske KPI, pri bodočih občinskih volitvah. Na drugi strani so, kakor pravijo poročila, italijanski socialdemokrati pripravljeni, iti na volitve skupno z Nennijevimi socialisti povsod tam, kjer bo možno sestaviti samostojne socialistične volivne liste na osnovi pristno demokratičnega programa — brez vpliva kominforma ali desničarskih struj. Novo izvoljeni generalni

tajnik Romita je namreč vodja levega krila v italijanski socialdemokratski stranki.

Giuseppe Saragat, predstavnik desnega krila, pa je izjavil, da namerava zbrati, kakor zahtevajo pravila, dvajset pokrajinskih delegacij stranke zaradi sklicanja novega kongresa, ker zahteva, naj se socialdemokrati združijo z demokršćansko stranko, z liberalci in z republikanci. Na zadnjem kongresu v Bologni je bilo namreč sklenjeno, da bo stranka na volitvah nastopala s samostojnimi kandidati. Tako je zaradi vprašanja sodelovanja z drugimi strankami in skupinami prišlo do ponovnih trenj v italijanski socialdemokratski stranki, ki je šele pred razmeroma kratkim časom znova nastala z združitvijo bivše Romitove in bivše Saragatove politično ločene skupine.

V NEDELJO, DNE 2. MARCA VSI NA
2. MEDNARODNO SMUČARSKO
PRIREDITEV V ST. JANŽ V ROŽU

Dunaj odlikoval slovenskega arhitekta

Pretekli četrtek je tehnična visoka šola na Dunaju podelila slovitemu slovenskemu arhitektu Jožetu Plečniku častni doktorat kot najvišje priznanje in zahvalo za njegovo veliko in umetniško delovanje na Dunaju. Kakor smo že poročali, je obhajal arhitekt Plečnik pred kratkim osemdesetletnico svojega življenja. Ob tej priložnosti mu je tehnična visoka šola v Ljubljani podelila naslov častnega doktorja kot priznanje za njegove velike zasluge za slovensko arhitekturo.

Pod pokroviteljstvom gospoda deželnega glavarja Wedeniga, okrajnega glavarja dr. Pflgergerja, Janeza Weissja in šefa Urada za vezo FLRJ legacijskega svetnika Vošnjaka bo priredila

smučarska sekcija v St. Janžu v Rožu
dne 2. marca 1952 ob 14.00 uri

2. mednarodno smučarsko prireditev

na obnovljeni skakalnici v St. Janžu v Rožu.

Sodelovali bodo znani avstrijski in jugoslovanski smučarji. — Rudi Finžgar bo prispel že v četrtek, Langus, Mežik in drugi pa v petek v St. Janž.

Prireditve bo ob vsakem vremenu.

Ob 18.00 uri bo proglasitev zmagovalcev v gostilni Gabrijel.

Vozni red vlakov iz Celovca in Podrožice omogoča vsem, da prispejo pravočasno na prireditve in sicer iz Celovca ob 13.35 in iz Podrožice ob 11.30 uri.

Vabljeni vsi!

Z letali oskrbujejo zasnežene vasi v Sloveniji

Ker zasnežene vasi na Tolminskem, Gornjo Tribušu, Čepovan in Vojsko, zaradi njihove visoke lege ni mogoče oskrbovati z živili niti s smučarji, še manj pa s kakim vozilom, so jim prinesli živila z letali. Letala, ki so odmetavala hrano ogroženim vsem, so odvrгла nad Gornjo Tribušu 10 padal, nad Čepovanom 7 padal in prav tako več padal nad Vojsko. Hkrati s hrano in najnujnejšimi predmeti so letala ob prvem poletu odvrгла tudi pismo, da se isti dan popoldne še enkrat vrnejo in naslednje dni zopet. Vsa padala razen dveh so se odprla in tudi padali, ki se nista odprla, sta padla na označeno mesto, tako da ni bilo nič zgubljenega.

Po grobih cenitvah znaša škoda, ki so jo povzročili sneg in plazovi na Tolminskem, več milijard dinarjev. Pri tem še niso upoštevani opustošeni gozdovi, porušeni daljnovodi in škoda, ki jo je povzročil sneg divjačini. Pri tem tudi ni zajeta škoda, ki bo še nujno nastala zaradi izgube velikih količin krme, ki je ne bo mogoče tako hitro dostaviti v oddaljene gorske vasi in bodo morali kmetje zaklati večji del živine. Ogromna škoda bo še nastala, ker se bodo povečala hudourniška področja in nastale nove gozdne goličave.

Na Tolminskem je popolnoma porušeni 15 hiš, hudo poškodovanih 41 hiš, popolnoma porušeni 33 hlevov, močno poškodovanih nad 20 hlevov ter porušeni nad 80 drugih gospodarskih poslopij. Coveje živine je poginilo pod snegom 21 glav, drobnice, največ ovc in koz, pa 169 repov.

Minister izginil brez sledu

Iz Prage poročajo, da je bivši češkoslovaški trgovinski minister, ki je tik pred božičem odšel v Moskvo „na poročanje“, izginil brez sledu. V Pragi so ga videli nazadnje pred odhodom v Moskvo, pozneje pa so slišali, da se je udeležil nekega banketa, od takrat pa za njim ni sledu.

Ob robu stvarnosti!

Medtem ko v Avstriji že na široko razsaja kuga z imenom slinavka in parkljevka, ki ugonablja čedalje večje število goveje živine, je tudi „papirnata vojna“ v avstrijski vladi — seveda, po metodi skrajne birokracije — nekoliko popustila in so bojujoče stranke pokazale prvo truhlico realnosti. Ko se je namreč proti koncu preteklega leta po letih prvič spet pojavila v Avstriji slinavka in parkljevka, ni bilo v zalogi niti enega litra cepiva. Po vsem širnem evropskem kontinentu je pričelo kmetijsko ministrstvo mešetariti za cepivo ter iskati za to potrebne devize. Proti očitku, zakaj ni poskrbelo za potrebne zaloge cepiva že preje, je nastopilo z izgovorom, da se „pogaja“ za ustanovitev lastnega instituta za pridobivanje cepiva, za kar pa ni mogoče najti primerne objekta.

Slinavka in parkljevka pa je trmasta in ne čaka, kdaj bo na papirju in kdaj šele v resnici postavljen institut. Ona dela po svoje in se je doslej naselila že v več kot 1200 hlevih.

20. februarja pa je javnost le zvedela, da je avstrijska vlada podvzela neke ukrepe. Sporočili so namreč, da bodo na pomlad pričeli graditi institut za pridobivanje cepiva proti slinavki in parkljevki. Čudno, da hkrati niso izdali odloka, naj bo slinavka in parkljevka vendar le milostna in naj počaka, da se bo vsedla v institut, da ji ne bo treba ložirati po nehygieničnih kmečkih hlevih in tam delati avstrijskemu gospodarstvu milijonsko škodo.

Največji uspeh zadnjega zasedanja OZN

V dopisu iz Pariza objavlja beograjski list „20. oktober“ izjavo dr. Aleša Beblerja, stalnega delegata FLR Jugoslavije pri OZN, o šestem zasedanju glavne skupščine Združenih narodov v Parizu.

Mislím — je izjavil dr. Bebler — da je največji uspeh tega zasedanja, da je z ogromno večino glasov bilo sprejeto načelo, da se še nadalje razširi sistem kolektivne varnosti, kar pomeni, da se je ogromna večina izjavila za pomoč morebitni žrtvi napada (države sovjetskega bloka so seveda glasovale proti) in da je ogromna večina odklonila predlog delegacije Sovjetske zveze, da se skliče sestanek zastopnikov petih velesil, na katerem bi se izven Organizacije združenih narodov napravil začelni sklep za „zavarovanje miru“.

Zasedanje skupščine — je poudaril Bebler — ima moralen pomen in kaže, da ugled OZN vedno bolj raste. S tem pa se vedno bolj veča tudi splošni odpor proti napadalnosti, je zaključil jugoslovanski delegat.

Zaradi vojne na Koreji blaginja v Švici

Švicarski minister za gospodarstvo Rubattel je po radiju poudarjal nevarnost prevelike gospodarske razširitve Švice in zaskrbljenost vlade zaradi tega položaja. Dejal je, da živi Švica sedaj v dobi blaginje, tako da je bilo potrebno najeti 200.000 tujih delavcev, da se zadosti potrebam proizvodnje. Minister pa je pripomnil, da je to razdobje blaginje, ki je nastalo zaradi vojne na Koreji, enako onemu, ki je nastalo takoj po svetovni vojni in ki je povzročilo tudi resne neugodnosti, kakor na primer stalno vihanje cen in mezd, kar je zmanjšalo konkurenčno moč švicarskih proizvodov na notranjem in mednarodnem trgu. Minister je zato v imenu zveznega sveta od švicarskega ljudstva zahteval, naj pokaže največjo zmernost glede naročil in glede javnih ali privatnih del, da se preprečijo hude motnje v švicarskem gospodarstvu.

La Valetta. — Na otoku Malta je pretekli teden začelo stakvati 15.000 pristaniških delavcev, ki zahtevajo višje mezde.

9000 stanovanj bi lahko zgradili ZA ŠKODO, KI JO JE USIA AVSTRIJI ŽE POVZROČILA

Pred nedavnim smo poročali o zakonskem osnutku, ki so ga predlagali nekateri socialistični poslanci in ki predvideva kaznovanje kolaboracionistov, ki sodelujejo na škodo Avstrije z raznimi ustanovami zasedbenih oblasti. (Očitno je ta zakonski osnutek naperjen predvsem proti USIA podjetjem in USIA-trgovinam.)

Takoj nato je zakričal ves avstrijski kominformovski tisk in tudi iz raznih podjetij so obratni sveti poslali protestna pisma proti temu socialističnemu predlogu, ker USIA-trgovine skoraj vse predmete široke potrošnje dejan-

V Sovjetski zvezi preseljujejo cele narode

Sovjetska zveza, ki naj bi bila domovina enakopravnih, svobodno živečih narodov, se čedalje bolj vrača v čase in razmere zloglasnega carizma, ko je pela kozaška nagajka po hrbtih delavcev in kmetov, če so le odprli usta, da bi si izprosili nekaj svobode. Kakor je carizem neusmiljeno zatiral nacionalne manjšine, tako so začeli tudi kremeljski mogotci preganjati, preseljevati in iztrebljati cele narode.

Nomadski Kalmiki so bili naseljeni ob rekah Donu in Volgi. Leta 1943 so na Stalinov ukaz izgnali 140.000 Kalmikov v Sibirijo. Tako imenovana Kalmiška republika je potem izginila s sovjetskih zemljevidov. Pred revolucijo je prebivalo v Rusiji 400.000 Kalmikov, zdaj pa jih je ostalo komaj še nekaj tisoč. Nemci so med vojno mnogo Kalmikov ujeli in bili so razkropljeni po vsej Nemčiji. Po vojni jih nihče ni hotel sprejeti, dokler ni ameriški Kongres sprejel posebnega zakona, po katerem je Kalmikom dovoljena naselitev v ZDA.

Na industrijskih področjih Gornje Šlezije, v nekaterih pokrajinah Poljske in tudi na Češko-

slovaškem pa so začeli kremeljski mogotci prisilno naseljevati Tatare, Kozake s področja Astrahana, Uzbeke, Kirgize, Kozake iz Srednje Azije, Čuhonce z obale Ledenege morja in Kalmike, kolikor jih je v Sovjetski zvezi sploh še ostalo. Čuhonce t. j. Fince s področja Leningrada so po končani vojni izgnali najprej v Karelijo, potem pa na obalo Ledenege morja.

Ti mongolski narodi so vajeni življenja v stepah in subtropskih puščavah. Ko pa so prišli v močvirja vzhodnoevropske nižine, je umrljivost med njimi silno narasla. Prisilno naseljevanje Mongolov je zajelo vse področje med Finskim zalivom in Romunijo. To področje je bilo dolga leta odskočna deska tujih armad, ki so skušale prodreti v Rusijo. Zato je poljedelstvo na njem zelo zaostalo in zdaj naj bi mongolska raja to zemljo obdelala. Prisilno naseljeni Mongoli morajo obdelovati zemljo, hkrati pa graditi ceste in železnice ter osuševati močvirja. Taborišče za Azijate in Čuhonce je na Litvanskem in Poljskem kakih 15. Iz njih pošiljajo v skupine razdeljene moderne sužnje na težaka dela. Posledica vseh preseljevanj pa je uničevanje teh narodov.

Francov režim v Španiji terja vedno nove žrtve

Kakor poroča APA iz Dunaja, je avstrijska sindikalna zveza (ÖGB) poslala vladi pismo zahtevo, naj intervenira pri španski vladi zaradi procesov proti španskim delavcem, ki so te dni bili v Barceloni in Sevilji. V zahtevi je rečeno, da je obtoženim oziroma obsojenim osebam treba dati možnost poštenega procesa in rednega ugovora ter da za sindikalno in politično delovanje ne smejo biti izrečene smrtnne obsodbe ali težke zaporne kazni.

Pretekli teden je bil objavljen protest Mednarodne zveze svobodnih sindikatov, ki ugotavlja da gre v teh procesih pred fašističnimi španskimi sodišči za dejanja, ki so v demokratičnih deželah sestavni del pravic slehernega državljanca.

Po protestu, ki ga je sprožil laburistični poslanec v britanski spodnji zbornici, je špansko veleposlaništvo v Londonu najprej objavilo

vest, da je bilo devet izrečenih smrtnih kazni tudi že izvršenih. Pozneje pa je isto veleposlaništvo samo to vest spet dementiralo, češ da je bilo le devet oseb „na smrt obsojenih“, ne pa, da bi bile smrtno kazni tudi izvršene. Čeprav je znano, da so od fašističnega španskega sodišča bili obsojeni delavci, ki so se udeležili lanskega štrajka v Barceloni, si špansko veleposlaništvo v Londonu drzne trditi, da ne gre za nikake obsodbe zaradi politične ideologije, ampak je omenjenih devet smrtnih obsodb bilo izrečenih zaradi kriminalnih deliktov, in sicer zaradi večkratnih poskusov umora.

Saj kaj drugega od španskega opravičila tudi ni bilo pričakovati. Za fašiste je borba delavcev za življenjski obstoj — in lanski štrajk v Barceloni je bil samo to — vedno kriminalni delikt, ker je in mora biti naperjena proti krvavemu Francovemu režimu.

Tudi Anglija ima atomsko bombo

Predsednik odbora ameriškega kongresa za atomsko energijo Mac Machon je izjavil, da bo kongres morda znova proučil ameriški zakon o izmenjavi informacij o atomski energiji, ker je Velika Britanija sedaj sporočila, da bo letos preizkusila svoje prvo atomsko orožje.

Reuter pripominja, da so Američani razočarani pri čem tega, da Velika Britanija noče preizkusiti svoje atomske orožje v ZDA; Britanci gtajajo omejitve, ki jih je izdal kongres ZDA glede na izmenjavo informacij med Ameriko in Britanijo. „Washington Post“ komentira britansko sporočilo o bližnjem atomskem poizkusu v Avstraliji, in piše, da se je sodelovanje med ZDA, Kanado in Veliko Britanijo izpremenilo v nevarno tekmo. Časopis sodi, da je prišla britanska vlada do zaključka, da bi utegnili priti do zadovoljive izmenjave atomskih informacij samo, če bi Britanija napredovala na tem področju.

Letos bodo v Avstraliji prve preizkušnje atomskega orožja, ki so ga izdelali v Veliki Britaniji. Uradno sporočilo ne navaja, kakšne vrste bo to atomsko orožje, vendar pa opozarjajo, da bodo bržkone preizkusili atomsko bombo. Kakor je svoj čas izjavil minister za preskrbo v laburistični vladi Strauss, je imela Britanija že pred letom dni tehnične naprave za izdelavo atomskih bomb.

Sodiijo, da bodo preizkusili britansko atomsko orožje v puštnji v središču avstralske celine, 560 km severno od mesta Adelaide. To ozemlje je avstralska vlada že večkrat uporabljala za proučevanje diriranih izstrelkov in letal brez pilota. Sedaj so tu zgradili tudi mesto s 5000 prebivalci, ki se imenuje Wumer. To je mesto znanstvenikov, tehnikov, gradbenih tehnikov in delavcev.

Doslej so delale poizkuse z atomskim orožjem samo ZDA in SZ.

Arabsko-azijska skupnost proti francoski vladi

Po nekem sestanku zastopnikov arabskih in azijskih držav, ki je bil koncem zadnjega tedna v New Yorku in ki so se ga udeležili delegati Afganistana, Burme, Egipta, Indije, Indo-

nezije, Iraka, Pakistana, Filipinov, Saudove Arabije, Sirije in Jemena, je pakistanski predstavnik izjavil med drugim: „Delegati arabsko azijske skupine so se sestali, da pregledajo resen položaj, ki je nastal v Tuniziji, in da pripravijo vse potrebno za predložitev tega vprašanja Varnostnemu svetu. Z velikim obžalovanjem se je zvedelo, da je francoska vlada odrekla dvema tuniškima ministroma diplomatski potni list, ko sta nameravala odpotovati iz Pariza v ZDA, da tam podpreta in razloži vprašanje neodvisnosti Tunizije.“

Iz predstavnikov Pakistana, Indonezije, Jemena in Indije je bil imenovan poseben odbor z nalogo, da temeljito prouči vse informacije, ki jih bo mogoče dobiti ter da predlaga arabsko-azijski skupnosti najbolj primerni postopek za predložitev tuniškega vprašanja Združenim narodom.“

Pakistanski predstavnik je še pripomnil, da bo odbor pripravil svoje poročilo in predlog verjetno že v nekaj dneh, da pa še ne ve, kdaj bodo zadevo predložili Varnostnemu svetu.

PO ŠIRNEM SVETU

Tel Aviv. — Dva poslanca, ki sta izstopila iz stranke Mapam, ker je le-ta pod vplivom Kominforma, sta pozvala delavce, naj se pridružijo novi stranki. Izjavila sta, da bo nova stranka „lojalna do clonističnega socializma“.

Po mnenju političnih opazovalcev bi novo gibanje utegnulo v precejšnji meri vplivati na boj, ki je nastal med vladno stranko in stranko Mapam, da bi si pridobila delavski razred.

Washington. — Zastopnik ameriškega zunanjega ministrstva je izjavil, da proučuje sedaj vprašanje morebitnega obiska zapadnonemškega kanclerja Adenauerja v Washingtonu. Adenauer bo najbrž obiskal ZDA po konferenci Sveta Atlantskega pakta, vendar dan obiska še ni določen.

Bonn. — V zapadnonemškem parlamentu so sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo, naj Francija ustavi nabiranje Nemcev iz Zapadne Nemčije v tujsko legijo, zapadnonemška vlada pa napravi korake pri zavezniški visoki komisiji, da bi dosegla prepoved rekrutiranja.

Berlin. — Sovjetska zveza ni hotela zajamčiti svobodne trgovinske izmenjave med zapadnim Berlinom in Vzhodno Nemčijo, zaradi česar je nastal zastoj v pogajanjih. Strokovnjaki Vzhodne in Zapadne Nemčije, ki razpravljajo o tem vprašanju že dva meseca, so začasno odgodili razgovore.

Lizbona. — Grški zunanji minister Venizelos, ki se je udeležil zasedanja zastopnikov držav Atlantskega pakta v Lizboni, je sporočil, da namerava vrhovni poveljnik vojaških sil Atlantskega pakta, general Eisenhower, v začetku marca obiskati Grčijo in Turčijo. Posvetovati se hoče z grškimi in turškimi vojaškimi in političnimi voditelji.

Rusi neposredno sodelujejo v korejski vojni

Seoul. — Poveljnik ameriške osme armade, general Van Fleet je izjavil, da ima vzrok za trditev, da so verjetno Rusi višji vojaški svetovalci severnokorejskih in kitajskih čet v bojih na Koreji. Evropejci, ne pa Korejci in Kitajci upravljajo komplicirano nasprotnikovo orožje, kot so to na primer protiletalski topovi, ki jih vodijo s pomočjo radarja.

Glede na pogajanja v Pan Mun Jonu je Van Fleet izrazil mnenje, da bodo severnokorejsko-kitajske čete verjetno začele napad, če se pogajanja o premirju čez nekaj mesecev ne bodo ugodno končala.

Zadnje olimpijske vesti

V ponedeljek zvečer je bila v Bislett-stadionu v Oslu zaključna prireditev zimskih olimpijskih iger. Olimpijski ogenj so ugasnili in zastave vseh sodelujočih držav, razen grške, norveške in olimpijske zastave, sneli z drogov.

Pri skakalskih tekmah v nedeljo sta zmagala dva Norvežana, ki sta zasedla prvi dve mesti, tretje mesto pa je zasedel švedski skakalec.

Avstrijski favorit za skakalske tekme na Holmenkollu, Sepp Brandler, je razočaral ves športni svet. Z nelepim skokom in padcem, ker je zamudil odskok na skakalnici, je sam pokopal vse izgleda, da bi dobila Avstrija tretjo zlato kolajno. Nasprotno, na oficialni listi je zapisan kot zadnji prav Sepp Bradl, od katerega so mnogi pričakovali, da bo prvi.

V splošni oceni držav, ki temelji na oceni prvih šestih mest v vsaki športni panogi, se je Avstrija uvrstila na četrto mesto in s tem popravila svoj položaj z ozirom na zimske olimpijske igre leta 1948, ko je bila na petem mestu. Pred Avstrijo so se tokrat uvrstili: na 1. mesto Norveška s 125,5 točkami, na 2. mesto ZDA z 89,5, na 3. mesto pa Finska z 72 točkami. Avstrija je dosegla na svojem 4. mestu 60 točk.

„Ero z onega sveta“ na Dunaju

Znamenito opero zagrebškega skladatelja Jakoba Gotovca „Ero z onega sveta“, ki smo jo predlanskim imeli priložnost poslušati in gledati v Celovcu v priredbi Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane, bo v letošnji gledališki sezoni uprizorila na svojem odru Državna opera na Dunaju. To priljubljeno jugoslovansko opero so doslej predvajali že na 35 evropskih odrih. Pred kratkim so jo z velikim uspehom predvajali v Linzu.

KOLENDAR

Sreda, 27. februar: Pepelnica
Četrtek, 28. februar: Leander
Petek, 29. februar: Roman.

SPOMINSKI DNEVI

27. 2. 1738 — Rojen šolnik, biolog in pisatelj učbenikov Blaž Kumrdej — 1845
Rojen fizik Vilhelm K. Rentgen, ki je odkril rentgenske žarke.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Preteklo nedeljo smo imeli v našem Narodnem domu lepo kulturno prireditev, ko je domača mladina pod vodstvom č. g. kaplana uprizorila igrjo „Sneguljčica“. V soboto popoldne, ko so igralci imeli glavno vajo, so dvorano napolnili otroci, ki so s pristno otroško radostjo spremljali posamezne prizore.

Sicer je večjo udeležbo na nedeljskih prireditvah ovalal preobilni sneg, kljub temu pa se je posebno pri večerni predstavi zbralo kar lepo število občinstva. Pa temu tudi ni čuda, saj so igralci — večinoma iz Leš — uprizorili „Sneguljčico“ Pavla Golie prvič na našem domačem odru.

O igranju posameznih igralcev moremo v splošnem govoriti le pohvalno pri čemer gre zahvala v prvi vrsti režiserju, ki se je res mnogo trudil za uspešno izvedbo. Mogoče se je temu ali onemu zdelo, da tip Sneguljčice ne odgovarja popolnoma značaju njene vloge, zato pa je bil bolj „originalen“ kraljevič, čeprav je s svojo trdo izgovorjavo nekoliko padel iz okvira igralcev-domačinov. Vsekakor pa je kraljica nekoliko preveč očitno posnemala glas „čarobnega ogledala“, medtem ko sta Frice in Frace pokazala dovršeno samostojnost in originalnost. Tudi ostale vloge, posebno škratje, so bile podane prav lepo.

Da je bila zaokroženost lepe prireditve še bolj popolna, je mnogo prispevala tudi scenerija, seveda pa tudi kostumi in šminkanje.

Nedeljska uprizoritev „Sneguljčice“ sicer ni bila krstna predstava na Koroškem, ker so jo lansko leto uprizorili že v Št. Janžu v Rožu, zato pa uspeh ni bil nič manjši in gre vsem, ki so se potrudili za dobro izvedbo, vsa zahvala.

SNEŽNI PLAZOVI S STREH ZAHTEVAJO ŽRTVE

Vrsto težkih in usodnih nesreč beležijo časopisi, ki povzročajo plazovi, ki se odtrgajo s streh. Mnogo oseb je k sreči ušlo z večjimi ali manjšimi poškodbami, vendar javljajo na Koroškem tudi dva primera, ko so plazovi ubili dve osebi. V Podklostru je zasul plaz 63-letno Terezijo Pranjšič, ki ni opazila nevarnosti. Plaz jo je popolnoma zagrebel in ko so sneg odstranili, so našli nesrečno ženo mrtvo, ki se je v plazu zadušila.

Ni treba opozarjati, da je na mestu skrajna previdnost in paziti je posebno na otroke.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

ŠT. ILJ

V svojem prizadevanju za vsestransko strokovno izobrazbo slovenskega podeželja na Koroškem je Slovenska kmečka zveza med mnogimi drugimi svojimi akcijami v letošnji zimski sezoni priredila tudi v Št. Ilju tečaj za kmečka dekleta in žene. Nekaj tednov je trajal pri nas šiviljski tečaj na katerem so se tečajnice prav mnogo naučile v šiviljski stroki, v prirobovanju in šivanju oblek. Velikega pomena je za kmečko ženo, če si zna pomagati tudi na tem področju in je sposobna tudi doma napraviti potrebne obleke, perilo in obleke za otroke ter ni potrebno za vsako malenkost iskati šivilje. Lep uspeh tečaja je v prvi vrsti zasluga spretnih in izkušene voditeljice Slavke Miškulnikove, ki je v njega vložila mnogo svojega neumornega truda. Dekleta in žene tečajnice so Miškulnikovi za njeno požrtvovalnost in trud prav hvaležne, ker bo pridobljeno znanje vsem veliko koristilo.

Preteklo nedeljo, dne 25. t. m., pa so se mogli tudi številni obiskovalci zaključne razstave pri Lederhasu prepričati o doseženih uspehih. In zares, množina, raznolikost in lepa izdelava razstavljenih šiviljskih izdelkov je ugajala in upravičeno so se vsi pohvalno izražali o vsem, kar so videli. Prav gotovo so si tečajnice v tečaju osvojile temeljne pojme iz šiviljske stroke in se bodo mogle same še nadalje izpopolnjevati. Dnevi tečaja so bili dobro izrabljeni.

Kakor vedno, kadar je kje zaključna prireditev kakšnega našega tečaja, je preskrbljeno tudi za kulturni del in razvedrilo za duha in srce. Tako je bila tudi ta popoldan v Št. Ilju kratka prireditev s primernim sporedom, na kateri so sodelovali tudi marljivi tamburaši iz Škofič.

KRATKE VESTI

Pod težo snega se je zrušila streha obrtne dvorane na razstavnem zemljišču celovške razstave. Pod težo se je razrušilo vse poslopje in utrpel celovško olupševalno društvo kot lastnik tega objekta občutno škodo. Tudi iz drugih krajev javljajo o številnih porušitvah streh in objektih, ki znašajo ogromno škodo. — Na Osojskem jezeru sta se utopila dva otroka v starosti 5 in 8 let. Otroci so pripadali britanski družini desetnika Thomasa Comfarta, ki se nahaja v poletni vili v Št. Andrä. Otroci so se kmalu popoldne odstranili od doma in se niso več vrnili. Iskali so jih vsepovsod, a zaman. Šele okoli 17. ure so nekatere osebe opazile sled v snegu, ki je vodila k jezeru. Kmalu so našli vdrtno v ledu, ki je bil pokrit s tanko plastjo snega. Slutnja, da sta otroka utonila, se je uresničila. Petletno Dennis so našli tik pod vdrtno, dočim je njenega osemletnega bratca odneslo kakih 50 metrov v stran, kjer so ga našli. Otroke so pokopali na britanskem pokopališču v Celovcu. — Kmečki delavec Rudolf Willenig je v Beljaku vozil z enovprežno vprego z veliko naglico skozi Völkendorferstrasse. Pri tej divji vožnji je zadel v neki osebni avto in ga poškodoval. Pri nadaljnji dirki je zadel še v nek drugi osebni avto, v katerem se je nahajal 38-letni elektrotehnikar Reimund Kohlweg. Ta avto je na žaro-

metu in hladilniku zelo poškodoval. Vsled sunka pa je vrglo s sani 49-letnega zidarskega polirja Karla Stöfflerja, ki je utrpel močno pretresenje možgan in težko rano na glavi. Prepeljati so ga morali v bolnišnico. Voznik je bil verjetno pijan. — Pri trebljenju snega s strehe je 64-letni rentnik Gregor Widman pri Mariji na Zilji izgubil ravnotežje in strmoglavil na tla in si pri tem polomil rebra. — Iz statistike o obisku kinopredstav v Celovcu za leto 1951 je razvidno, da se Celovčani zelo zanimajo za to vrsto prireditev. Največje število kino obiskovalcev šteje Volkskino v Št. Rupertu in sicer 324.840 oseb. Volkskinu sledi kino Prechtl s 228.729 obiskovalci, nato kino mestnega gledališča s 228.380, kino Peterhof s 185.988 in na zadnje kino Carinthia s 184.462 obiskovalci. Skupno število kino-obiskovalcev v Celovcu je znašalo tedaj 1.152.370 oseb. Če upoštevamo, da živi v Celovcu okoli 63.000 prebivalcev in od teh odštejemo okoli 13.000 mladostnih pod 14 letom starosti, je leta 1951 obiskal vsak Celovčan nad 14 letom povprečno 23 krat kino-predstave.

USTANOVLJENA JE „JUŽNOKOROSKA SEMENARSKA ZADRUGA“

V četrtek, 21. februarja, je bil na pobudo funkcionarjev Slovenske kmečke zveze in Zveze slovenskih zadrug v Celovcu ustanovni občni zbor „Južnokoroške semenarske zadruge“. Zbora so se udeležili in so k zadrugi takoj pristopili številni kmetovalci iz vseh krajev Slovenske Koroške. Zadruga si je zadala nalogo, da bo dobavljala našim semenogojcem in razmnoževalcem potrebno seme, da bo organizacijsko in strokovno vodila semenarsko službo in da bo skrbela za vnovečevanje pridelanega in priznanega semena, sadik in drevesc.

Južnokoroška semenarska zadruga je nadaljnji korak v samopomoči naših kmetov v strem-ljenju za višje hektarske donose, kajti dolgotrajna izkušnja jih je naučila, da so bili tudi pri dobavi semena stalno zapostavljeni in da je najbolje, da se pridelovanja semena opremejo sami, da tako ostane denar, ki je doslej za seme odtakal v druge roke, med njimi saminimi.

PONIKVA PRI PLIBERGU

V petek, dne 8. t. m., je preminul 79-letni starček Janez Grabner, ki smo ga ob lepi udeležbi znancev in prijateljev na libuško pokopališče zanesli k zadnjemu počitku.

Pokojni Grabner zasluži, da se ga tudi „Slovenski vestnik“ spomni z nekaj vrsticami. Vse življenje je bil zaveden Slovenec in zvest svojemu rodu do zadnjega dne. Svojo trdno narodno zavest je črpal iz slovenskega tiska, ker rad in z veseljem je prebiral naše knjige in časopise.

V ostalem pa je bilo njegovo življenje do visoke starosti en sam delaven dan, ko si je od zore do mraka rosan in potan služil svoj vsakdanji kruh. Bil je rudar in je delal težko delo v mežiškem rudniku. V rudokopu se je tudi ponesrečil in zmečkalo mu je noge, tako da je postal invalid. Težko za njega je bilo, da se je moral do smrti preživljati kot dninar, ker je prejemal le malenkostno rento, nekaj predurjem na pokojnino, ker še do danes ni urejeno vprašanje upokojevcem, ki so bili zaposleni pri mežiškem rudniku. Takih primerov je pri nas več in bi bilo umestno, če bi to zadevo končno uredili.

Sedaj pa je Janez Grabner končal svoje trdoporno življenje in naj si spočije na njivi miru!

NAROČAJTE JUGOSLOVANSKE ČASOPISE!

Od meseca januarja t. l. naprej posreduje knjigarna „Naša knjiga“ tudi jugoslovanske časopise in revije. Za naročanje naj Vam služi naslednja

Naročilnica

Podpisani stanujoč

. pošta

naročam od dne

„Slovenski poročevalec“ (dnevnik), mesečna naročnina šil. 12.—

„Ljudska pravica“ (tednik), mesečna naročnina šil. 7.—

„Tovariš“ (ilustrirani tednik), mesečna naročnina šil. 9.—

(nezaželjeno črtati — prostor za nadaljnje časopise in revije)

.

Naročnino bom poravnal po položnici.

. (datum) (podpis)

Izpolnjene naročilnice pošljite na naslov:

NAŠA KNJIGA — UNSER BUCH

Celovec - Klagenfurt

Gasometergasse 10.

IVAN MATIČIČ:

Moč zemlje

PRIPOVED VASI

15

Kapunka se je skregala z Blatarico: njena Klara se druži z vojaki, sram je bilo! Ali Blatarica jo je kavnila nazaj: Kapunka sama hodi z lončkom okrog kuhinj, vse babe se kar mavžajo krog vojakov. Pri Blatarjevih uboštvo renči, vojaki so pa dobri, dajo to in ono, za prijazno besedo, dajo lačnim otrokom, za božje plačilo. Saj to ni grehota.

Le tu in tam je stopil v kako vežo ali za hišo gospod Silan, zvečer, v mraku. Kakor duh je prišel, neopažen, pa bodril svoje, vlival jim poguma: naj ne obupajo, vse bo minilo, vse prešlo kakor težke sanje. In je spet izginil.

Spet so nategnili rešeto. Doletelo je Oština: za silo bo dober, stražil bo mostove in vagone, ne bo hudega. Saj doma nima dela. Zato so ponudili Otavcem ujetje Ruse: so pridni ljudje, vajeni dela, orači, vozači, sami mušiki. Naj jih vzamejo. Jedo malo in vse od kraja: krompirjevi olupki v pomijah in repa so jim najljubša hrana, jedo tudi prekuhan koruzne storže, mesa ne prenesejo, bi zboleli. Pa so jih pobrali s ceste.

Skozi Otave so se vleкли topovi, trenske kolone, mule, za njimi je klonila glavo klavna živina. . . .

Za Hrvati so prišli Bosanci. Ljudje so jih gledali. Od Sarajeva? Ti so ubili nadvojvodo? Ti so zapalili svet? Bože mili, ni mogoče! Saj so tako kratki in dobri, samo srce jih je.

Prešla je zima, pomlad, pa nova jesen zatoni. Na Otave so se vrnili oni prvi, zgornji Stajerci. Bili so trudni, čemerni, nekateri kar divji, čete razredčene, močno prizadete. Saj so toliko izkusili, da se jim je kar zagrenilo življenje. V Spornovi menaži ni bilo ognja: bili so vsi drugi, eden edin je bil od prejšnjih. Krista ga je gledala in komaj spoznala: saj to ni več oni živahni in brhki praporščak, ki ji je bil tako nemilo ranil srce. Tu sedi postaren nadporočnik, tih, zaprt vase. Na umazani bluzi se mu svetijo odlikovanja, težka, zlata, svetla ko sonce. . . . In prav to je ganilo Kristo, ganilo kot še nikoli. In ga je vzljubila. . . . takega, tihega, izmučenega. . . . S klavirjem ga je oživela, z drhtečo besedo razmajala, z vročim pogledom, vdanim, globokim. . . . In on je vzdrhtel. . . . Saj je bil očičen v trpljenju, bližji ji, a tako sam, tako ubog. . . . A Krista toliko let frifolela, hlepela, sanjerala, vihrava ubijala dni. In sta se našla, kakor bi se bila vsa leta iskala. V objem sta si segla, tesno, tesno se zarila drug v drugega. . . .

Odšli so še ti, za njimi še pruski čeladarki, — pa ni bilo nobenih več na Otave. Fronta se je bila pomahnila daleč na jug. Otavcem so tlačanili Rusi in bili pridni kakor pravi gospodarki, sam blagoslov za Otave. Spornov Urh

se kregal z ovčadjo, imel je je manj in manj, jemala jo je menaža. Ni več piskal, kar bežal je z beketači, jih prešteval in se bal, da mu ne bi kdo spotoma katerega sunil.

Na Otave so prignali trop ujetnikov. Kakor sence so šli za ukazom, brez življenja, brez trohice volje. Niti zle misli ni bilo v njih. — Ti? Mili Jezus! Grehota je bila v sumnji, naj jim bo Bog milostljiv. — Pred Spornovo hišo so zasekali ti Srbi krampe v razorano cesto. Niso poglani krampe v viška, ne, kar omahnilo so jim iz rok. Kristo je gledal Srb, gledal jo brez izraza, top, tako daljni. Krista je pristopila in ga vprašala, ako je gladen. — Gladen? Ne, bogme, gladen nič več, samo sit, prenasiten, brezmejno sit. . . . — Kako je doli doma, bi rada vedela Krista. Povesil je glavo — pa ga je razumela. Ponudila mu je cigaret, kruha, kosček salame, pa prijazno čebljala, kakor s prijateljem. Prišel je Šporni pa gledal, nikake jeze, samo gledal. Naj še dá, je rekel hčeri, vsem naj dá, saj so bedni, tako neizmerno bedni. . . .

Pa je prihajala na Otave beljaška in celovška gospoda. Češče in češče so bili tu. Pa ne k Špornu, kar po hišah so šli z nahrbtniki in žaklji, pa bili prijazni, izredno zgovorni, kar po domače so marnjali. Saj so Otavci tako dobri: če bi dali krompirja, prodali moke, suhe svinjine, dali vsaj repe, sadja — v mestu je glad. . . . — Ne, ne morejo, nimajo: jim sproti poberejo, prehranjevalna uprava, vojaštvo, tatovi, pa beguncem so dali, brezdomcem od

Soče. . . . Res nimajo. — Vsaj repe, sadja, saj bi plačali. — E, plačali, rajniši so se pretopili v papir. Nu, v ime božje, naj bo, iz usmiljenosti, ker so gladni. — In gospoda se ni vračala praznih rok z Otav. Ljudje so razdali do golega vse.

Šporn je delil Otavam prehrano, Ovničku. Blatarju, Kužniku je dajal pošteno mero, ker so bili kajžarji in mu delali pa bili vdani: trije zvesti stebri.

Izmučen se je vlekel iz dneva dan, plazil se hrom, gluh. Počasi, neopaženo so se vračali Otavci. Vrtnik se je vrnil — se je mahoma razneslo po vasi. Vrtnik je doma! Ljudje so se nekako zamajali, toda nihče ga ni videl, ni se prikazal iz hiše. Pa so povesili glave: Vrtnik brez roke, brez leve roke. . . . Pa je prišel Štuk, pokašljeval, izhira, ubit. Za njim Krigl, Brus, Oštini, vsi stari domov, odslužili so, prinesli izkušnje, spominov za starost. In Vrtnikov Mohor se je prikazal, samo ranjen, za nekaj dni, pa zopet odrinil. Štih je bil gospod pri kadru, Frice je pa bil že opraskan, dvakrat v ognju. Prišel se je že trikrat pokazat domov, kako je hraber in brhek oficirček. In je tudi bil. Na prsih mu je blestela svetla odlika.

Vojna! V njeni besedi ni bilo več zvenka ne veličine ne strahu. Kakor bi rekel: solza, beda, voda, — vsakdanja beseda, preresnična, brez pomena. Njen bes je izgubljal moč, bilo ga je preveč, resnično preveč, pa je postajal nagnusen. Žive rane niso več skelele, temveč

Možnosti atomske energije v industriji

Po eksploziji prve atomske bombe so obširno razpravljali o možnosti uporabe tega ogromnega vira energije v miroljubne namene na industrijskem področju. Naprava za centralno kurjavo, ki so jo zdaj zgradili v Angliji, prva te vrste na svetu, utemeljuje upanje, da prehaja tudi na atomskem področju znanost iz faze raziskovanja v fazo praktične uporabe. Nova naprava je sorazmerno majhna in se je gotovo ne more označevati za dovršeno; vendar je nedvomno, da pomeni resničen in pravi mejnik v pogledu industrijske uporabe atomske energije. Naprava ogreva poslopje centra za atomska raziskovanja v Harwellu, v katerem je 80 pisarn; naprava ogreva s toploto, ki jo proizvaja velika eksperimentalna atomska peč. Napravili so pa tudi že nove napeljave, s katerimi bodo eventualno razširili kurjavo na dve ali tri nadaljnje zgradbe.

Stalni tok tople vode, ponoči in podnevi, omogoča osem ton težki transformator, ki je priključen napravi za ohlajevanje atomske peči; voda kroži iz črpalke po strnjem sistemu, nadaljnji transformator uvaja toploto v glavno napravo s njenimi spoji in radiatorji. Ta posreden sistem naj prepreči nevarnost radijskega izžarevanja, ki bi se ga lahko preneslo iz peči. Proizvajana toplota ustrezno približno enemu milijonu angleških termičnih enot; toplota vode, katere količina znaša 9345 kubičnih metrov, doseže 55 stop. C.

Gospodarska plat te naprave je nadvse zanimiva. Ministrstvo za dobave je preračunalo, da se bo uporaba premoga po izpolnitvi naprave zmanjšala za najmanj 1.000 ton na leto, pri tem pa bo dobljena toplota sedemkrat večja kot dosedanja, kar bo omogočilo razširjenje na nadaljnje dve ali tri stavbe. Do sedaj stane naprava 15.000 funtov šterlingov, za razširitev pa ne bodo potrebni novi transformatorji, ampak le nadaljnje cevi in radiatorji. Jasno je, da se bo v napravo vloženi denar v sorazmerno kratkem številu let izplačal že samo s prihrankom na gorivu. Izboljšave atomske peči, ki so v teku, pa bodo že v letu 1952 omogočile še večjo proizvodnjo toplote, ne da bi se s tem izdatki povečali.

Nedvomno so te številke bodrilne, naravno pa ne obsegajo izdatkov za postavitev atomske peči same, tako da ni mogoče točno izračunati, koliko stane vsaka kalorična enota v primerjavi s stroškom za navadna goriva. Uvaževati pa je treba, da se uporablja toplota, ki bi šla sicer v izgubo, in da je glavna naloga atomske peči, da jo uporablja jo za raziskovanja, določitev denarne vrednosti pri takem namenu pa je skoraj nemogoča stvar.

Sir John Cockroft, ravnatelj centra za atomska raziskovanja, je pred kratkim v predavanju, ki so ga prenašali po radiu, orisal načrte za bodočo uporabljanje atomske energije na industrijskem področju. Tako smo izvedeli, da je v načrtu gradnja nove atomske peči, namenjene izključno za proizvodnjo energije; pri tozadevnih poskusih pa bodo mogoče lahko dobili točnejše podatke o stroških v

primerjavi s stroški energije, ki jo pridobivajo iz premoga, iz hidroelektričnih naprav ali iz drugih virov. Domnevajo pa, da bo potrebno še najmanj 10 let dela in izkušenj, preden bo mogoče uporabljati atomsko energijo v industriji v velikem obsegu.

Atomske peči naravno ne bodo odstranile sedanjih virov energije, temveč jih bodo samo dopolnjevale, kar bo pa seveda največje koristi v današnjem svetu, ki rabi vedno več te sile; računajo, da bodo lahko produkcijo atomskih peči povečali stokrat, če jih bodo uporabljali izključno za te namene; nova angleška atomska peč je na najboljši poti, da doseže ta cilj. Izgledi takih možnosti pač ne bi mogli priti v primernejšem trenutku kot je

sedanji, ko se skoraj vse industrializirane države ukvarjajo s problemom zadostne energije za poln obrat njihovih tovarn.

Življenjska raven posamezne dežele je lahko odvisna od raznih okoliščin. Nedvomno pa jo lahko merimo tudi po količini energije, ki je na razpolago „po osebi“; na tej podlagi lahko izračunamo indeksi proizvodnje raznih držav. Za Anglijo in mnoge drugih evropskih dežel je ta indeks 2.000, za Združene države okoli 3.000, za Indijo okoli 100. Če uvažujemo pri takem položaju, da je izkoriščanje normalnih virov za proizvodnjo energije že v polnem obsegu, je jasno, da postaja možnost razpolaganja z novim, tako rekoč neizčrpnim virom zares izredno važna.

SUHI ČEVLJI

Posebno pozimi in za delavne ljudi, ki so prisiljeni, biti ves dan v snegu in mrazu, je nevarno, da se prehlade. Če imajo v čevljih vlažnost od potežih se nog. Zelo poceni preprečimo vlažnost v čevljih, če napravimo vložke iz debele lepenke. Lepenka je pri vsaki hiši in ne bo vam žal, zrezati kako lepenčno škatlo in napraviti vložke za čevlje, ker imeli boste suho in toplo v čevljih, poleg tega pa se tudi nogavice ne bodo tako hitro trgale. Priporočljivo je, zvečer vzeti vložke iz čevljev in jih posušiti.

MLADI VOZNIKI, POSLUŠAJTE NASVETE STAREJŠIH IZKUŠENIH

Po kateri koli gorski grapi v tem zimskem času potuješ, povsod je vse polno konjske vprege, ki prevažajo hlode, ki jih v poletnem času ni mogoče voziti. Vozniki so odvisni eden od drugega. Če vodi samo en voznik svojega konja malomarno ali ga celo prepusti samemu sebi, tako da vajeti nima v roki, se lahko zgodi, da zaradi tega spravi svojega naslednjega voznika v nesrečo in nevarnost. Snega je debelo, snežena pot (sanine) je visoko nad zemljo. Sani pritiskajo vedno ob stran in iščejo opore. Posebno na ovinkih, kjer sanj močno odrivajo sneženo pot, je treba paziti na konja in ga imeti na vajetih. Mladi vozniki, poslušajte in upoštevajte nasvete starih izkušenih voznikov, ker bo vam to samo koristilo.

NAJVEČJA RASTLINA IN NAJVEČJA ŽIVAL

Največja rastlina na svetu je v Ameriki rastoče drevo sekvoja, največja žival pa kit. Sekvoja zraste do 100 metrov visoko. Njeno deblo je tako debelo, da ga komaj objame 20 ljudi. Če se primejo za roke. Če bi napravili iz takšnega orjaškega drevesa vžigalice, so računali, da bi dobil po eno škatlico vsak človek na svetu. Sekvoja raste do tisoč let, preden doseže največjo višino. Nekatere sekvoje so celo še starejše. V nekem parku v Kaliforniji rasto sekvoje, o katerih so botaniki ugotovili, da so stare nad 4000 let. To pomeni, da so rasla ta drevesa že v starem veku, za prvih egiptovskih faraonov.

Orjak je tudi morski kit. Pred več leti so ujeli ribiči v Severnem morju 122.000 kg težkega kita. Njegova pljuča so tehtala 1.220, srce 631, jezik pa 3.158 kg. Masti oziroma olja so dobili od njega 23.000 kg čistega, mesa pa 56 tisoč kg.

Praktični nasveti

Okna očistiš najprej s kisom, potem jih speresh z vodo in odgrneš z jelenjo kožo ali s časopisnim papirjem, dokler se ne posuše. Če je steklo izgubilo lesk, ga očisti s kisom ali z razredčeno solno kislino.

Počeno jajce lahko skuhaš, če ga oviješ v tanek svilen papir, vodi pa dodaš soli.

Kuhan krompir laže lupiš, če kuhanega poliješ z mrzlo vodo.

(Dalje)

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Četrtek, 28. februar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestra godba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 10.45 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Iz svetovne literature: J. Conrad — 15.00 Solska oddaja — 17.10 Popoldanski koncert — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 „Die Acherner“, slušna igra.

Petek, 29. februar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 10.45 Za podeželsko ženo — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila. Objave. Komentarji. Sodobna vprašanja — 15.00 Solska oddaja — 15.45 Pogled v svet — 16.00 Koncertna ura — 17.10 Popoldanski koncert — 18.45 Sportna poročila — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Iz priljubljenih oper.

Sobota, 1. marec:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Iz slovenske literature zakladnice — 10.00 Solska oddaja — 11.00 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.20 Želi si kaj! — 15.15 Tedensko kulturno zrcalo — 18.30 Pevska ura — 18.30 Pojejo „Fanteje na vasi“ — 20.15 Sportna poročila.

RADIO LJUBLJANA

Četrtek, 28. februar:

5.30 Pester glasbeni spored — 12.00 Slovenske narodne pesmi — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Drobni nasveti — 14.00 Jezikovni pogovori — 14.10 Popularne melodije — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.15 Komorna glasba starih mojstrov — 17.40 Narodne pesmi — 18.00 Po različnih platih o raznih stvareh — 18.35 Okno v svet — 20.00 Domače aktualnosti — 20.15 Operni koncert ruske glasbe.

Petek, 29. februar:

5.30 Pester glasbeni spored — 6.35 Gospodinski nasveti — 12.00 Lahek opoldanski koncert — 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike, vmes pester glasbeni spored — 14.00 Lahka glasba z vsega sveta — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.15 Popoldanski koncert — 17.30 Narodne pesmi poje Tone Petrovič, s harmoniko spremlja Avgust Stanek — 18.20 Za pionirje — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled dr. Egon Tomca — 20.15 S plesom in pesmijo po naši deželi — 21.00 „Svet v satiri in humorju“.

Sobota, 1. marec:

5.30 Pester glasbeni spored — 12.00 30 minut operne glasbe — 14.00 Kulturni pregled — 14.30 Igra Vaški kvintet, pojeta Rezika Koritnik in Sonja Hočevar — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.00 Srečanja z znanimi umetniki — 16.15 Ugane kaj igramo! — 17.10 Na harmopiko igra Rudolf Piliš — 17.30 Iz življenja enot JA — 17.40 Igrajo mali orkestri — 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — 18.30 Hrvatska narodna glasba — 20.00 O športu in športnikih — 20.15 Ožmi si možgane!

KINO PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

27. in 28. februarja:

Brennende Grenze

Od 29. februarja do 3. marca:

Liebesnächte in Sevilla (barvni film)

Peterhof

27. in 28. februarja:

Die schwarze Natter

Od 29. februarja do 3. marca:

Der Fünfminutenvater

KRIVA VRBA

27. in 28. februarja:

Der Bagnosträfling

BOROVLJE

27. in 28. februarja:

Schicksal aus zweiter Hand

VELIKOVEC

27. in 28. februarja:

Ein Mädel für frohe Stunden

29. februarja:

Die schwarze Füchsin (barvni film)

DUNAJSKI VELESEJEM

Na dunajskem pomladanskem velesejmu, ki bo od 9. do 16. marca t. l., bo v sejmski dvorani poslovala ekspozitura avstrijskega prometnega urada. Obiskovalci velesejma si bodo lahko prihranili zamudno pot na kolodvore, ker bo izdajala za povratek karte za prostor omenjena podružnica. Za inozemske goste bo tudi urad za tolmačenje in prevajanje brezplačno na razpolago.

samo gnile, gnile brez solz... Plamen je ugaševal, komaj še tlel, iskre ni puhtil več. Sam Šporn se je ohladil, kar glavo povešal, vidno sivel. Premočno je podpisoval vojno posojilo. Špornovino je krepko pretresalo, vendar ji ni omajalo temeljev: gozdovje je stalo kakor prasha. — Paškal je bil brkat pa tovt, a gledal kakor mrkač.

Krista je povešala glavo, postajala klavrna. Rodila je dete... Pa je ovenela in bila mirna, tako neizmerno otožna, zakopala se je v molk.

Štuka je vrgel kašelj, ni več vstal. Pa Ožgan-ko je vzelo, za njo Tesnarico, kar takó, spričo golega naveličanja...

IV.

Pa se je prelomilo. Kar čez noč. Prav ko je zemlja zamirala, iztisnila iz sebe poslednje grizljaje. Kar z viška se je sesulo, ko so letele tice na jug, ko je jemalo solnce slovo. V gnololistu. Prestoli so se zlomili in strahovito je padlo — pa šlo vsaksebi. Ob Zili in Dravi so lomastila ljudstva, stepena se zavalila skozi Otave.

Mir...

Vstajajoča ljudstva so gazila iz blata, saj so bežala iz sužnosti, izmikala se poginu. Domov, domov! Na Otavah se je zganilo bolno in pohabljen. Kakor bi se zdramili iz neskončnih, težkih sanj. — Mir? — Usmiljeni Jezus, je to mogoče? Kar gledali so v dan, gledali, iznenadeni poslušali, kakor bi svirala najlepša godba. Je resnica ali samo šala? Pač, množica

se vali, vriska, žuga; če še tako bedna, vriska, samo vriska. Vojne trume gredo vsaksebi, se razkrajajo, pokorščina se lomi. Res je! Saj vidijo na lastne oči, slišijo, docela budni, prebujeni. Šmonc se je vrnil, naveličan, suh, a vesel, velik. Dva konja in voz je pripeljal s seboj. In ljudje so verjeli: pokore je konec. Prišel je Stanejev Mate, kar na konju prijahal, postaren, a žilav kakor huzar. Vrbnikov se je kar s kočijo pripeljal, sam v dvoprežni kočiji! Čemu ne po cestah pohajkuje toliko konj, kar sami, oslepeli, za vsako ceno se ponujajo, za pest sena, za šop koruzne slame, za prijazen pogled. Ne za en dan, kar za zmeraj, resnično nikoli ne bodo sijali proč, nihče ne bo vprašal po njih. Saj so tako bedni, trudni, a vse jih je zapustilo... Samo v štale, v topli pokoj... Saj so toliko prestali, zvesti v naporih, zvesti človeku in zemlji.

Prišla sta mesar in kovač, rdeča, zdrava; vse polno ropotije sta privlekla od trena: cunj, živine, sedel, ruma in moke. Prišel je Fric Šporn, brezskrben, živahen, za njim gospod Štih. Nihče ni klavrn, vsi kakor nakresani. In Otavci so se vračali. Danes je cepnil eden, jutri drugi. Ljudje so kar pohajkovali od hiše do hiše, segali si v roke, poslušali, spraševali in komaj verjeli. Nihče ni več mislil na delo, ne na zimo. Mir — mir... kakor da ga niso nikoli pričakovali, bil je tako daljni, neznan, v resnici nemogoč, komaj še v sanjah. In je kar nenadoma kanil z neba, kakor blagosloveno seme na mrtvo zemljo.

Zihrovega ni bilo. Že leto dni ni bilo glasu, odkar je bil na dopustu. Težka srebrna mu je visela na prsih: tri je bil zaklal v Hudem logu, samo tri. Zihrov Ožbe se ni bal živega zlomka. A nič več ni dal glasu, že toliko časa ni bilo pisma — in so naredili čezenj križ, kakor čez one ostale, ki jih ne bo več nazaj... Ljudje so molili zanje, pričakovali jih niso več.

Vse je vrelo sem in tja, kakor ob vstajenju. Le gospod Šporn se je zaril v molk pa hiral, lomil se mu je grunt. A gospod Silan je planil na dan. Toliko časa je bil zakopan v molk, bolehen, pust, skregan z vsem svetom; zdaj pa koračil po Otavah, pomlajen in čvrst. Ljudem je stiskal roke, vsem od kraja, dvigal jih, znanil jim blagovest, vstajenje vasi in zemlje... Pa je srečal gospoda Štiha, prav sredi vasi sta si padla nasproti. Štih je obstal, salutiral, a Silan komaj vidno trenil z glavo, za vojaški pozdrav se ni zmenil. „O, liber Gott! Gospod Silan!“ Kakor k staremu prijatelju je stopil gospod Štih in mu ponudil roko. Kako mu je zdravje, bi rad vedel, kako se počuti? Kako je s šolo? Ali so ga močno pogrešali, Štiha? Kakor bo z županom, ali bi kar vrnili oblast Vrbniku, saj je sposoben za to, a tako nesrečno ga je zadelo. Silan je samo poslušal pa odkimal, prijazno, skoro z nasmehom: „Zu spät... gospod nadporočnik...“ Globoko ga je pogledal, a hladno, da je Štih izmaknil pogled...

Silan je šel dalje. Pred Špornovo hišo